

WINCENTY ZYDRON

UWAGI O CZYNNIKACH KSZTAŁTUJĄCYCH POZIOM
I TEMPO ROZWOJU ROLNICTWA NA PRZYKŁADZIE
WYBRANYCH REJONÓW WOJEWÓDZTWA
KRAKOWSKIEGO *)

Uwagi wstępne

Charakterystyczną cechą odróżniającą rolnictwo od innych działów gospodarki narodowej jest ściśle uzależnienie produkcji rolniczej od warunków przyrodniczych.

O kierunkach i rozmiarach tej produkcji decydują również w dużym stopniu warunki ekonomiczne.

Szybki rozwój przemysłu w regionie krakowskim systematycznie i w zasadniczy sposób wpływa na zmianę warunków ekonomicznych i społecznych. Powstające zakłady przemysłowe umożliwiły wykorzystanie nadwyżek siły roboczej znajdującej się w rolnictwie. Jednak nierównomierne rozmieszczenie przemysłu i istniejące jeszcze trudności komunikacyjne nie pozwalają na pełne wykorzystanie tych nadwyżek.

W regionie krakowskim problem ten jest bardzo ważny, gdyż gęstość zaludnienia wynosi na 1 km² — 176 osób przy średniej krajowej równej 103 osoby na 1 km², przy czym na wsi krakowskiej zamieszkuje 56,5% ogółu ludności, podczas gdy w kraju wskaźnik ten średnio kształtuje się na poziomie 49%. Liczba ludności zawodowo czynnej w rolnictwie jest bardzo wysoka, gdyż wynosi 60 osób na 100 ha użytków rolnych, czyli prawie 100% więcej niż średnia w kraju.

Ogromna gęstość zaludnienia i wysoki współczynnik zawodowo czynnych na 100 ha użytków rolnych wiąże się dość ściśle z silnym rozdrobieniem agrarnym.

W regionie krakowskim, w którym ponad 98% użytków rolnych znajduje się we władaniu rolników indywidualnych przeciętna wielkość gospodarstwa rolnego wynosi 2,8 ha powierzchni ogólnej, czyli jest niższa od średniej krajowej o około 2,6 ha.

* Skróć referatu wygłoszonego na Sesji wyjazdowej Komitetu Ekonomiki Rolnictwa PAN odbytej w dniach 25--26. IX. 1969 r. w Krakowie.

Jeśli weźmiemy jeszcze pod uwagę, że na terenie regionu znajduje się 180 tys. chłopo-robotników łączących pracę w przemyśle z gospodarowaniem na roli i że region rocznie odwiedza około 11 milionów turystów, których trzeba wyżywić, to stwierdzić należy, że przed rolnictwem krakowskim stoją bardzo poważne zadania.

Zróznicowana konfiguracja terenu i wiążące się z nią różnorodne warunki glebowo-klimatyczne były podstawą do wyodrębnienia rolniczych rejonów regionu (Kubica).

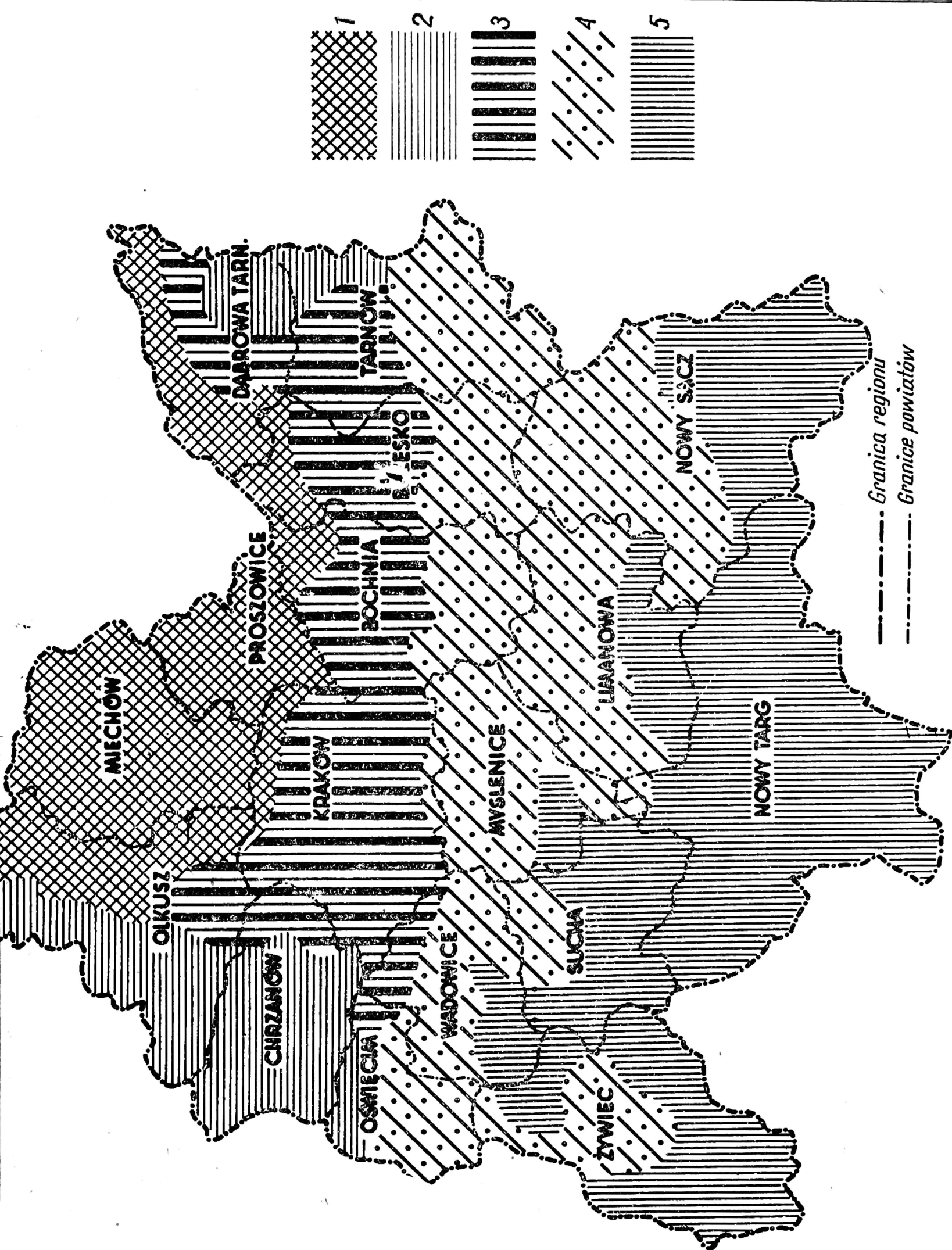
R e j o n p ó ł n o c n y obejmuje w całości powiaty: miechowski i proszowski oraz wschodnią część powiatu olkuskiego i północne gromady powiatów krakowskiego, bocheńskiego i dąbrowskiego. Tu zgrupowane są najżyźniejsze gleby należące do kompleksu pszenno-buraczanego. Rejon ten charakteryzuje się najniższym stopniem zalesienia terenów, wskutek tego udział użytków rolnych w powierzchni ogólnej jest tu najwyższy i wynosi 82,6%. Rejon północny — to główna baza żywicielska województwa i miasta Krakowa. Struktura użytków rolnych charakteryzuje się wysokim udziałem gruntów ornych, a niskim trwałych użytków zielonych.

R e j o n ś r o d k o w y — p o d g ó r s k i obejmuje kotliny śródgórskie, jak: sądecką, żywiecką i rabczańską oraz cały pas Pogórza Karpackiego. Do rejonu tego należą częściowo następujące powiaty: żywiecki, oświęcimski, wadowicki, brzeski i tarnowski. Biorąc pod uwagę możliwości produkcyjne rejon ten zajmuje drugie miejsce w województwie po rejonie północnym. Użytki rolne zajmują w nim 66,1% powierzchni ogólnej. Struktura użytków rolnych cechuje się najwyższym w województwie udziałem sadów (2,6%), a udział trwałych użytków zielonych jest prawie 2-krotnie większy niż w rejonie północnym.

R e j o n ś r o d k o w y — n i z i n n y obejmuje środkową uprzemysłowioną część województwa o kompleksie pszenno-żytnio-koniczynowym. Należą tu niektóre gromady powiatów: dąbrowskiego, tarnowskiego, brzeskiego, bocheńskiego, chrzanowskiego, olkuskiego i prawie cały powiat krakowski łącznie z miastem.

Poza dużym kompleksem leśnym puszczy Niepołomickiej nie spotyka się na terenie rejonu większych lasów. Struktura użytków rolnych charakteryzuje się wyższym udziałem trwałych użytków zielonych. Użytki zielone tego rejonu położone są głównie w dolinach Wisły i jej dopływów.

R e j o n p ó ł n o c n o - z a c h o d n i jest obszarowo najmniejszy, obejmuje zaledwie 10% powierzchni ogólnej województwa. Składa się on z dwóch części: zachodniej, położonej na terenie powiatów: olkuskiego, chrzanowskiego i oświęcimskiego oraz wschodniej, składającej się z kilku gromad powiatów dąbrowskiego i tarnowskiego. Jest to rejon o kompleksie żytnio-ziemniaczanym.

Mapa. Rolnicze rejony regionu krakowskiego: 1 — północny (pszenno-buraczany); 2 — północno-zachodni (żytnio-ziemniaczany); 3 — środkowy-nizinny (pszenno-żytnio-koniczynowy); 4 — środkowy — podgórski (pszenno-żytnio-koniczynowy); 5 — południowo-górski (trawiasto-owsiany).

W związku ze znacznym procentem gleb piaszczystych rejon ten jest w dużym stopniu zalesiony, a użytki rolne stanowią tylko 55,7% powierzchni ogólnej. W strukturze użytków rolnych występuje wysoki procent trwałych użytków zielonych.

Rejon południowy — górski położony powyżej 500 m nad poziomem morza zajmuje południową część województwa krakowskiego. W skład jego wchodzi południowa i północno-wschodnia część powiatu żywieckiego, większość powiatu suskiego, cały powiat nowotarski z wyjątkiem Rabki, południowa część powiatów myślenickiego i limanowskiego oraz południowa i południowo-wschodnia część powiatu sądeckiego. Jest to rejon o najwyższym wskaźniku zalesienia terenu, stąd też użytki rolne stanowią tu tylko niecałe 50% powierzchni ogólnej. Struktura użytków rolnych charakteryzuje się bardzo wysokim udziałem trwałych użytków zielonych. Jest to rejon o ogromnych walorach turystyczno-rekreacyjnych.

Z tego względu, że w południowej części regionu istnieją bardzo duże rezerwy w sile roboczej (Sucha 80, Myślenice 79, Nowy Sącz 69, Żywiec 78 zawodowo czynnych na 100 ha użytków rolnych), a co za tym idzie duże rezerwy w produkcji rolniczej, w dalszych rozważaniach przeanalizujemy problemy rozwoju rolnictwa na tym terenie.

Problemy rozwoju rolnictwa w południowych powiatach województwa krakowskiego

Produkcja roślinna. Kierunki produkcji roślinnej najlepiej odzwierciedla struktura zasiewów, a poziom tej produkcji wielkość plonów podstawowych ziemiopłodów uzyskiwanych z 1 ha.

W strukturze zasiewów południowych powiatów województwa krakowskiego (Nowy Targ, Nowy Sącz, Limanowa, Żywiec, Sucha, Wadowice, Myślenice) omówimy udział zbóż i roślin pastewnych. Powiaty te cechuje bardzo wysoki udział zbóż w strukturze zasiewów. W 1968 r. wynosił on 56,3% i był niższy tylko o 0,6% od wskaźnika wojewódzkiego. Warunki klimatyczne i glebowe południowej części województwa nie uzasadniają tak wysokiego udziału zbóż w strukturze zasiewów. Założenia do planu 1971—1975 przewidują zmniejszenie udziału zbóż w strukturze zasiewów do 52,6% w 1975 r., przy równoczesnym zwiększeniu udziału pszenicy kosztem żyta i owsa. W skali całego województwa przewiduje się zwiększenie udziału zbóż z 56,9% w 1968 r. do 57,1% w 1975 r. Udział roślin pastewnych w uprawie polowej w 1968 r. wynosił: dla omawianego terenu 24,3%, podczas gdy wskaźnik ten dla województwa był równy 20,9%. Wyższy udział roślin pastewnych niż ogólnie w województwie jest w pełni uzasadniony kierunkiem hodowlanym. Założenia planu 5-letniego prze-

widują dla wymienionych powiatów zwiększenie udziału roślin pastewnych do 27,3% powierzchni zasiewów w 1975 r., podczas gdy ogólnie w województwie wskaźnik ten utrzyma się na tym samym poziomie.

Poziom produkcji roślinnej określa wielkość plonów. W tym zakresie w ostatnich latach nastąpił na omawianym terenie znaczny postęp. W tabeli 1 przedstawiono wzrost plonów 4 zbóż i ziemniaków w latach 1961—1968 oraz plan na lata 1970—1971 w tym zakresie.

Tabela 1

Plony 4 zbóż i ziemniaków w q/ha

Wyszczególnienie	4 zboża				Ziemniaki			
	1961— 1964	1965— 1968	1970 r.	1975 r.	1961— 1964	1965— 1968	1970 r.	1975 r.
Region	16,7	18,6	21,0	24,0	147	147	220	230
Limanowa	13,8	15,9	18,0	21,0	132	141	170	190
Myślenice	15,7	18,4	19,5	23,5	141	124	160	180
Nowy Sącz	14,4	15,8	19,0	22,0	143	127	170	190
Nowy Targ	11,7	14,1	16,5	19,0	117	145	182	190
Sucha B.	13,7	15,7	18,5	20,0	133	156	180	200
Wadowice	17,3	19,5	21,0	24,0	143	144	180	200
Zywiec	14,7	16,3	17,4	19,8	138	147	171	190

Z tabeli tej wynika, że jedynie w powiecie wadowickim plony 4 zbóż w latach 1961—1968 były wyższe od średniej dla regionu. Pozostałe powiaty znacznie odbiegały od tej średniej. Plan na lata 1970—1975 przewiduje bardzo duży wzrost plonu zbóż z 1 ha dla wszystkich powiatów średnio dla roku 1975 o 4 q z 1 ha więcej niż w latach 1965—1968.

Podobnie planuje się bardzo duży wzrost plonów ziemniaków średnio o około 50 q z 1 ha dla omawianych powiatów.

Sadownictwo. Na omawianym terenie znajdują się dwa powiaty (Nowy Sącz i Limanowa), w których sadownictwo jest bardzo dobrze rozwinięte. W latach 1955—1969 w powiecie sądeckim nastąpił przyrost powierzchni sadów o 1 917 ha, a w limanowskim o 1 737 ha.

Udział sadów w ogólnej powierzchni użytków rolnych wynosi w tych powiatach ponad 4%, podczas gdy w województwie tylko 2,2%, a w kraju zaledwie 1,2%. Znaczna część sadowników w tych powiatach, przy fachowej pomocy instruktorów branżowych oraz Zakładu Naukowo-Doświadczalnego Instytutu Sadownictwa w Brzeznej, zrekonstruowała swoje sady dokonując przeszczepień zgodnie z nowym dobozem odmian, wpro-

wadzając równocześnie przy tym pełną agrotechnikę i zabiegi fitosanitarne.

W latach 1971—1975 przewiduje się dalszy rozwój bazy sądecko-limanowskiej z sąsiadującymi ośrodkami poprzez dalszy wzrost nasadzeń drzew owocowych i organizowanie wspólnie grodzonych sadów, z uwzględnieniem przede wszystkim nasadzeń jabłoni z doboru odmian zimowych. **Produkcja zwierzęca.** W omawianym rejonie jest ponad 115 tys. ha łąk i pastwisk, co stanowi ponad 50% ogólnej powierzchni trwałych użytków zielonych województwa. Fakt ten predysponuje ten rejon do intensywnej hodowli zwierząt gospodarczych. Aktualną i planowaną obsadę zwierząt gospodarskich przedstawiono w tabeli 2.

Tabela 2

Obsada zwierząt gospodarskich na 100 ha użytków rolnych

Wyszczególnienie	Bydło				Trzoda		Owce	
	ogółem		w tym krowy		1968	1975	1968	1975
	1968	1975	1968	1975				
Województwo	73,3	80,0	55,3	55,6	64,8	76,5	17,9	20,0
Limanowa	92,8	100,9	65,4	62,7	41,1	50,9	15,9	23,5
Myślenice	81,6	94,8	64,0	73,1	75,0	95,5	8,3	9,7
Nowy Sącz	79,8	91,4	58,0	62,3	45,6	60,9	17,4	19,1
Nowy Targ	78,6	85,3	58,2	58,8	39,3	40,0	86,5	86,3
Sucha	85,4	91,8	64,4	62,8	50,3	61,1	14,3	16,9
Wadowice	78,9	95,6	61,1	64,7	96,2	117,8	9,8	12,1
Żywiec	86,0	91,5	66,3	59,6	49,1	57,4	16,7	15,3

Z danych w tabeli 2 wynika, że omawiane powiaty posiadają bardzo wysoką obsadę zwierząt gospodarskich, a szczególnie zaś bydła. Aktualna i planowana obsada bydła na omawianym terenie przekracza średnią wojewódzką średnio o 10 sztuk na 100 ha użytków rolnych.

Hodowane jest tu głównie bydło rasy czerwonej polskiej. Pomimo dominującego mlecznego kierunku użytkowania bydła, produkcja towarowa w tym rejonie jest pod tym względem niewysoka, gdyż wydajność mleczna krów jest niska (średnio około 2000 l. mleka rocznie od krowy w 1968 r.). Skup żywca wołowego jest na tym terenie wyższy niż przeciętnie w województwie, lecz w jego strukturze bardzo niski procent stanowi młode bydło rzeźne na rzecz starych, wyeksploatowanych krów. Naczelnym zadaniem w hodowli bydła, obok dalszego wzrostu pogłowia, jest dalsza jej intensyfikacja oraz zmiana struktury stada.

Rozpoczęte prace w tym zakresie zmierzają do:

— zwiększenia jednostkowej wydajności od krowy,

- zmiany kierunku użytkowania z mlecznego na mięsno-mleczny,
- zwiększenia produkcji młodego bydła rzeźnego,
- dalszej poprawy warunków środowiska, a w szczególności wzrostu produkcji pasz gospodarskich na trwałych użytkach zielonych.

Dla uzyskania większej wydajności mlecznej przeprowadzane są na szeroką skalę prace hodowlane nad uszlachetnieniem bydła czerwonego polskiego przez dodatek krwi czerwonego bydła duńskiego. Niezależnie od podjętych prac hodowlanych od roku 1968 dokonuje się pewnych zmian w zakresie rejonizacji ras, polegających na przesunięciu bardziej na południe zasięgu bydła rasy czarno-białej oraz wydzieleniu nowego rejonu dla bydła rasy czerwono-białej, który obejmie znaczną część powiatów podgórskich i stanowić będzie w przyszłości pas oddzielający rejon bydła czarno-białego od rejonu bydła polskiego czerwonego.

Jednym z ważniejszych czynników szybkiego postępu hodowlanego w chowie bydła jest prawidłowe zabezpieczenie rozrodu drogą sztucznej inseminacji.

Wprowadzenie nowej metody w inseminacji, polegającej na konserwacji nasienia w niskich temperaturach, umożliwi wykorzystanie najcenniejszych rozplodników w Polsce bez względu na ich miejsce stacjonowania, co będzie miało pierwszorzędne znaczenie w kształtowaniu postępu hodowlanego.

Stosowane w praktyce metody wyceny buhajów nie pozwalają na objęcie wyceną większej liczby buhajów, dlatego Instytut Zootechniki zmodyfikował jedną z metod wyceny, tzw. metodę równoczesnego porównania w oparciu o laktację pierwiastek (120 dni), przystosowując ją do warunków drobnotowarowej gospodarki. Obecnie metoda ta wprowadzona jest w praktyce.

Drugą ważną z punktu widzenia gospodarczego gałęzią produkcji zwierzęcej jest chów trzody chlewnej. Omawiany rejon obejmujący powiaty podgórskie posiada około 40% pogłowia trzody chlewnej województwa. W rejonie tym występuje w zasadzie jedna rasa świń — polska biała-zwiśloucha. Od kilkunastu lat prace hodowlane w pogłowie trzody chlewnej zmierzają do przekształcenia tej rasy w kierunku typu mięsnego.

Metody jakie w tym celu są stosowane poza bodźcami ekonomicznymi, to:

- prowadzenie i rozwijanie w tym rejonie zarodowej hodowli trzody chlewnej typu mięsnego,
- wprowadzenie do gniazd reprodukcyjnych i do masowego chowu świń wyselekcjonowanego materiału hodowlanego typu mięsno-bekonowego.

Selekcja materiału hodowlanego opiera się na tradycyjnym brakowaniu sztuk nieodpowiednich oraz na nowoczesnej metodzie selekcji opierającej

się na wynikach uzyskiwanych w Stacjach Kontroli Użytkowności Rzeźnej Trzody Chlewnej. Potomstwo po knurze, który uzyskał dodatni indeks selekcyjny jest rozprowadzone na remont stada loch i na punkty kopulacyjne.

Sztuki o wysokiej wartości hodowlanej wprowadzane są do chlewni zarodowych zarówno gospodarstw państwowych, spółdzielczych, jak również gospodarstw chłopskich i gniazd reprodukcyjnych. Metoda ta daje bardzo dobre wyniki.

Wzrost pogłowia trzody chlewnej do roku 1975 w rejonie południowym będzie kształtował się na tym samym poziomie jaki przyjmuje się średnio dla całego województwa — czyli 22% więcej niż w 1968 r.

Owczarstwo w południowej części województwa krakowskiego stanowi uzupełniającą gałąź produkcji zwierzęcej. Stan pogłowia owcy górskiej wynosił szacunkowo w roku 1968 około 110 tys. sztuk. Podstawowym kierunkiem użytkowania owiec górskich jest kierunek wełnisto-mleczny. Użytkowość mięsna i futrzarska stanowi produkcję uboczną — dodatkową, która jednak ze względu na swój dynamiczny rozwój może odegrać ważną rolę w podnoszeniu rentowności chowu owiec. Przeciętna wydajność wełny za rok 1968 wyniosła 2,7 kg od sztuki, co oznacza wzrost wydajności o 0,6 kg w porównaniu z rokiem 1965.

Dalsza intensyfikacja hodowli owiec polegać będzie na zmniejszeniu stanu owcy górskiej o około 10 tys. sztuk na korzyść owcy długowełnistej. Już obecnie w południowej części powiatów: Limanowa, Nowy Sącz, Sucha i Żywiec prowadzone są prace polegające na wymianie owcy górskiej na owcę długowełnistą oraz na prowadzeniu krzyżówki wypierającej.

Rejonem elitarnym w hodowli owcy górskiej jest powiat Nowy Targ oraz owczarnia Instytutu Zootechniki w Rabie Wyżnej. Doskonalenie owcy górskiej będzie przebiegać na drodze systematycznej selekcji, prawidłowego wychowu oraz doboru wartościowych tryków używanych do sztucznej inseminacji.

Prace hodowlane nad owcą górką prowadzone są w kierunku uzyskania:

- wydajności wełny około 3,5 kg od 1 sztuki,
- wydajności mleka w granicach 50 litrów od sztuki,
- poprawy cech mięsnych i zwiększenia przeciętnej wagi,
- poprawy długości wełny.

Upowszechnienie postępu — środek realizacji zamierzeń produkcyjnych w rolnictwie

Realizacja zamierzeń w zakresie intensyfikacji produkcji rolnej zależy od wspólnego wysiłku wszystkich instytucji i organizacji pracujących na rzecz rolnictwa oraz samych producentów.

W miarę wzrostu zaopatrzenia rolnictwa w nawozy mineralne, maszyny rolnicze, pasze przemysłowe, środki ochrony roślin itp. musi wzrastać również poziom fachowego przygotowania rolników. Stąd też w procesie intensyfikacji rolnictwa szczególną rolę ma do spełnienia służba rolna prezydiów rad narodowych. Na terenie gromad województwa krakowskiego zatrudnionych jest 367 agronomów i asystentów, z których 13,1% posiada wykształcenie wyższe oraz 170 zootechników i asystentów, w tym 17,7% z wyższym wykształceniem. Właśnie ci fachowcy będący najbliższej producenta stanowią końcowe ogniwo łączące naukę z praktyką. Oni też poprzez bezpośredni kontakt z producentem oddziałują w kierunku intensyfikacji produkcji, wykorzystując do tego celu najnowsze osiągnięcia nauki i praktyki.

W ostatnim pięcioleciu objęto masowym szkoleniem ponad 340 tys. rolników. W programie szkolenia uwzględniono podstawowe zagadnienia związane z podnoszeniem kwalifikacji oraz tematy dostosowane do specyfiki produkcji danego rejonu. Oczywiście masowe szkolenie spełnia swą rolę tylko wtedy, gdy równocześnie z nim będzie uzupełniana i pogłębiania wiedza fachowa konkretnymi przykładami w formie pokazów i demonstracji polowych. Demonstracje stanowią najbardziej przekonującą rolnika formę upowszechniania postępu. Rolnik ma w tym przypadku możliwości naocznego przekonania się o celowości stosowania określonych zabiegów agrotechnicznych i metod pracy.

W celu lepszego wykorzystania demonstracji organizuje się w czasie wegetacji zbiorowe lustracje. Pokazy są praktyczną i prostą formą przekazywania nowości, jak również i niedocenianych zabiegów czy metod pracy nie stosowanych powszechnie przez rolników.

Niezależnie od służby rolnej w zakresie intensyfikacji produkcji rolnej, dużą rolę spełniają związki branżowe działające pod egidą kółek rolniczych, takie jak: Związek Plantatorów Roślin Okopowych, Związek Plantatorów Roślin Oleistych, Zrzeszenie Producentów Trzody Chlewnej, Zrzeszenie Związków Hodowców Owiec i inne. Związki te poprzez swoich przedstawicieli będących w stałym kontakcie z producentami, jak również poprzez kontraktację propagują najbardziej ekonomicznie uzasadnione kierunki produkcji w danym rejonie, w swej pracy kładą duży nacisk na fachowy instruktaż.

Ważną rolę w intensyfikacji produkcji rolniczej odgrywa spółdzielczość (CSO, CRS, Spółdzielnie Mleczarskie), która poprzez swoją formę działania wskazuje rolnikowi — producentowi najkorzystniejszą drogę uzyskania wysokich efektów produkcyjnych. Spółdzielnie te prowadzą działalność doradczą, organizują punkty skupu, koncentrują produkcję w odpowiednich rejonach oraz dostarczają rolnikowi środki produkcji.

W roku 1968 powołany został Rolniczy Rejonowy Zakład Doświadczalny — Karniowice, którego głównym zadaniem jest rozwijanie i wprowadzanie do produkcji rolnej postępu rolniczego oraz stwarzanie odpowiednich warunków sprzyjających upowszechnianiu wśród rolników postępowych metod produkcji rolnej. Zakład w coraz większym stopniu przyjmuje koordynację rozproszonej działalności agro- i zootechnicznej różnych instytucji i organizacji rolniczych działających na rzecz rolnictwa. Obecnie działalność Zakładu koncentruje się na inspirowaniu poczynań w zakresie wdrażania i upowszechniania postępu rolniczego drogą doboru wartościowych form. W programie intensyfikacji produkcji rolnej szczególną rolę do spełnienia ma gromadzka służba rolna. Rozwiązywanie na codzień trudnych problemów produkcyjnych, konieczność systematycznego bezpośredniego instruktazu dla rolników wymaga od gromadzkiej służby rolnej wysokich kwalifikacji, uzupełnianych na bieżąco nowymi zdobyczami nauki i przodującej praktyki rolniczej. Doksztalcanie służby rolnej oraz dostarczanie bieżących informacji leży w gestii Rolniczego Rejonowego Zakładu Doświadczalnego. Realizowane jest ono systemem 2-tygodniowych kursów stacjonarnych oraz systematycznie prowadzonych szkoleń okresowych. Specyfika regionu wymaga skrupulatnego opracowywania programów szkoleniowych dostosowanych do konkretnych kierunków produkcji i zawodowych funkcji poszczególnych pracowników służby rolnej. Tematyka kursów okresowych proponowana jest przez poszczególne powiaty. Poza bezpośrednim szkoleniem służby rolnej RRZD organizuje ciekawe kursokonferencje problemowe, dostarczające informacji o najnowszych osiągnięciach nauki rolniczej i ich wykorzystaniu w szerokiej praktyce. W świetle nowej struktury organizacyjnej służby rolnej jak również zaleceń Wydziału Rolnictwa i Leśnictwa PWRN, Rolniczy Rejonowy Zakład Doświadczalny Karniowice przejął koordynację oraz programowanie metodyczne i tematyczne prowadzonych w terenie różnych form upowszechniania. Zwraca się szczególną uwagę na prawidłowy dobór tematyki szkolenia, dostosowany do założeń planów gospodarczych, istniejących rezerw produkcyjnych w konkretnych rejonach działania. W działalności instruktazowo-doradczej ważną rolę spełniają zarówno gospodarstwa wdrożeniowe, jak i przykładowe. Pierwsze, z którymi bezpośrednio współpracują specjaliści i inspektorzy RRZD predysponowane są do stworzenia dogodnych warunków dla procesów wdrożeniowych stanowiących bezpośredni etap między adaptacją zakończonych badań naukowych a szerokim upowszechnieniem w praktyce rolniczej. Drugie przykładowe, bezpośrednio związane z oddziaływaniem agronoma, spełniają rolę ośrodków inicjujących wprowadzenie postępu.

Unowocześnienie metod gospodarowania jest uwarunkowane stałym aktualizowaniem wiedzy. Stąd wiadomości o osiągnięciach nauki, ich gro-

madzenie, selekcjonowanie i rozpowszechnianie stanowią istotę działalności informacyjno-wydawniczej Rolniczego Rejonowego Zakładu Doświadczalnego.

Praca instruktorska przynosi pozytywne rezultaty w upowszechnianiu wówczas, gdy jest wykonywana długofalowo i wg ustalonego programu. Podstawowym zatem elementem działania jest właściwie opracowany program pracy instruktazowo-wdrożeniowej i całego zespołu gromadzkiej służby rolnej.

Przy programowaniu działalności instruktazowo-wdrożeniowej w gromadzie istotną rolę odgrywają:

- 1) regionalne plany rozwoju rolnictwa,
- 2) analiza stanu faktycznego gromady wraz z ustalonymi rezerwami produkcyjnymi,
- 3) stopień aktywności rolników danego terenu w zakresie interesowania się nowościami i chęć wprowadzenia ich we własnych gospodarstwach.

Określając zadania w zakresie poradnictwa fachowego zwraca się uwagę na ścisłą współpracę z kółkami rolniczymi, kołami gospodyń wiejskich, zespołami młodych rolników, branżowymi sekcjami związków i zrzeszeń branżowych oraz szkołami przysposobienia rolniczego.

Należyte i harmonijne współdziałanie wszystkich instytucji współpracujących z rolnictwem będzie mieć podstawowe znaczenie dla podniesienia wiedzy fachowej rolników, co w efekcie przyczyni się do intensyfikacji rolnictwa województwa krakowskiego.